

Andrzej Surdej

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO dla KLASY I GIMNAZJUM

Wprowadzenie

Nie ma wątpliwości, że ocenianie to jeden z najtrudniejszych elementów dydaktyki. Dylematy z nim związane towarzyszą zapewne każdemu nauczycielowi. Budzi ono też wiele emocji wśród uczniów. W związku z tym zasady zawarte w *Przedmiotowym systemie oceniania*, jaki tworzy każdy nauczyciel, powinny być wyraziste i jednoznaczne, oparte na porozumieniu z uczniami (także rodzicami) i przez nich akceptowane. Tylko wtedy PSO dobrze spełni swoją funkcję – nie tylko dostarczy opinii o poziomie opanowania wiedzy i umiejętności przez uczniów w danym momencie, ale przede wszystkim posłuży w przekazaniu dzieciom informacji pomagających im w dalszym uczeniu się.

Warto nadmienić, że pomoc w uczeniu się jest istotnym elementem zyskującego coraz większe uznanie tzw. oceniania kształtującego, według którego ustalanie kryteriów oceniania – wskazywanie na to, co jest najważniejsze i na co uczniowie powinni zwrócić szczególną uwagę – jest jedną ze spraw nadrzędnych. Zaproponowane PSO wpisuje się w ideę nauczania kształtującego, ponieważ uwzględnia – tam, gdzie to jest możliwe i potrzebne – kryterialne ocenianie kształconych umiejętności.

UWAGA!

Przedstawiony poniżej Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego dla klasy I gimnazjum jest przeznaczony dla nauczycieli pracujących z podręcznikiem Witolda Bobińskiego *Świat w słowach i obrazach* oraz *Gramatyką i stylistyką* Zofii Czarnieckiej-Rodzik. **Należy traktować go jako propozycję, którą każdy nauczyciel powinien odpowiednio zmodyfikować, biorąc pod uwagę możliwości i potrzeby uczniów, z którymi ma do czynienia w danej klasie.**

Poza zaproponowanymi rozwiązaniami w PSO należy ująć także:

- częstotliwość sprawdzania i oceniania,
- minimalną ilość ocen (w zależności od liczby godzin),
- zasady wystawiania ocen śródrocznych i końcoworocznych,
- zasady poprawiania ocen,
- zasady dotyczące prowadzenia zeszytów przedmiotowych,
- sposoby i terminy informowania rodziców o osiągnięciach uczniów,
- zasady udostępniania rodzicom (opiekunom) sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac kontrolnych oraz innej dokumentacji dotyczącej oceniania,
- zasady dostosowania wymagań do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów (na podstawie opinii publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych),
- wymagania na ocenę celującą.

Dopiero, kiedy uzupełnimy system o wymienione elementy, możemy mówić o kompleksowym PSO dla danej klasy. Należy też pamiętać, aby na początku każdego roku szkolnego zaprezentować PSO uczniom oraz rodzicom (opiekunom), a w szczególności poinformować o wymaganiach edukacyjnych (umiejętnościach ocenianych na lekcjach języka polskiego) wynikających z realizowanej podstawy programowej oraz sposobach oceniania osiągnięć uczniów.

Umiejętności oceniane na lekcjach języka polskiego

Czytanie różnych tekstów kultury¹ (rozumianych jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego; w tym źródła historyczne)	Uczeń:
	– czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
	– interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy
	– odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji
	– dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie
	– wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury (w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, ilustracjach, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach)
	– dostrzega środki wyrazu typowe dla tekstów literackich, tekstów publicystycznych i określa ich funkcje
	– odnajduje i interpretuje związki przyczynowo-skutkowe
	– dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny
	– wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą)
Tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)	– dostrzega wartości wpisane w teksty kultury
	Uczeń:
	– buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach: • zaproszenie • dedykacja • ogłoszenie • recenzja (książki, filmu, spektaklu teatralnego) • opowiadanie • opis dzieła sztuki – reprodukcji obrazu • streszczenie
	– posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych
	– tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej
	– zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym
	– formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze
	– analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury
	– dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie
	– wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi
	– formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury
Mówienie	Uczeń:
	– formułuje następujące rodzaje wypowiedzi ustnych: • opowiadanie twórcze i odtwórcze • przemówienie – dba o spójność, poprawność językową i płynność wypowiedzi – stara się zainteresować sposobem mówienia
Przestrzeganie zasad ortograficznych	Uczeń:
	– pisze poprawnie pod względem ortograficznym (w tym dyktanda), stosując w praktyce poznane zasady ortograficzne – korzysta ze słownika ortograficznego

¹ Źródło: *Informator o egzaminie gimnazjalnym w 2008 i 2009 roku*. Warszawa 2007 r.

• Znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Uczeń: – czyta lektury obowiązkowe i uzupełniające – wykazuje się znajomością treści i zagadnień zawartych w lekturach – bierze czynny udział w omawianiu utworów
• Znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku i frazeologii	Uczeń: – wykorzystuje w praktyce wiedzę dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu nauki o języku – wyjaśnia znaczenia wybranych związków frazeologicznych – stosuje w wypowiedziach wybrane związki frazeologiczne
• Recytacja	Uczeń: – wygłasza tekst (wiersz, fragment prozy) z pamięci – recytuje wyraźnie i wyraziście z zachowaniem zasad kultury żywego słowa
• Rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Uczeń: – tworzy ilustracje do utworów, odzwierciedlając informacje podane w tekstach – dba o estetykę i oryginalność wykonanych prac plastycznych – stosuje różne techniki plastyczne
• Wykonanie określonych projektów	Uczeń: – realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem – dba o estetykę i oryginalność realizowanego projektu – stosuje różnorodne techniki i technologie – prezentuje wykonany projekt
• Realizacja zadań w grupie	Uczeń: – realizuje w grupie określone zadanie – prezentuje efekt, rezultat pracy grupy
• Przygotowanie inscenizacji	Uczeń: – bierze udział w przygotowaniu scenicznych prezentacji (fragmentów) poznanych utworów – projektuje i wykonuje dekoracje, stroje, rekwizyty – wciela się w rolę, biorąc udział w przedstawieniu

Sposoby (zasady) oceniania poszczególnych umiejętności

Umiejętności:	Sposób oceniania:
– czytanie różnych tekstów kultury	– omawianie, analiza przeczytanego tekstu na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia literackiego i kulturowego rozpisanego na poziomych wymaganiach – patrz*) – samodzielna praca z tekstem w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)	Patrz: – kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi (ćwiczeń redakcyjnych – domowych i klasowych)
– mówienie	Patrz: – kryteria oceny wypowiedzi ustnych: • opowiadania twórczego i odtwórczego • przemówienia
– przestrzeganie zasad ortograficznych	Patrz: – zasady oceniania dyktand
– znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Lektura obowiązkowa: – sprawdziany ze znajomości treści lektur (zadania punktowane według określonych kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen zapisana pod każdym sprawdzianem)

Umiejętności:	Sposób oceniania:
	Lektura uzupełniająca: – ocena za notatki przygotowane przez ucznia, w razie wątpliwości – dodatkowe pytania z treści lektury
– znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku, frazeologii	– omawianie, analiza zagadnień z zakresu nauki o języku na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia językowego rozpisanego na poziomy wymagań – patrz**) – samodzielna analiza zagadnień z zakresu nauki o języku w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– recytacja	Patrz: – kryteria oceny recytacji
– rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Patrz: – kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów
– realizacja określonych projektów	Patrz: – kryteria oceny realizacji określonych projektów
– realizacja zadań w grupie	Patrz: – kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań
– przygotowanie inscenizacji	– kryteria oceny ustala każdorazowo nauczyciel (mając na uwadze przede wszystkim wkład pracy uczniów w przygotowanie przedstawienia) i podaje przed realizacją konkretnych inscenizacji

* **Zakres kształcenia literackiego i kulturowego** (Witold Bobiński *Świat w słowach i obrazach*) **rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy**. Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe – ocenę dobrą lub bardzo dobrą. **Uwaga!** Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
POCZĄTKI ŚWIATA, POCZĄTKI SŁOWA		
<i>Księga o poznaniu stworzenia Re i obalenia Apopa, Enuma elisz, Owidiusz Przemiany</i> (fragment), <i>Hezjod Teogonia</i> (fragmenty)	– czyta cicho ze zrozumieniem – klasyfikuje poznane teksty jako mity – redaguje notatkę o cechach mitu, korzystając ze <i>Słowniczka terminów literackich i kulturowych</i> – określa tematykę poznanych fragmentów mitów – omawia motyw stworzenia – porównuje elementy świata przedstawionego mitów w celu wskazania podobieństw i różnic – porządkuje w formie planu kolejność następowania zjawisk w każdej ze starożytnych wizji powstania świata	– porządkuje w formie streszczenia kolejność następowania zjawisk w każdej ze starożytnych wizji powstania świata – wyjaśnia pojęcie <i>mit pierwotny</i> – odczytuje fragmenty mitów, które opowiadają w sposób „obrazowy” – odczytuje znaczenia symboliczne
<i>Biblia – Stary Testament: Księga Rodzaju; Historia początków świata i ludzkości</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę tekstu – klasyfikuje przeczytany tekst jako fragment <i>Biblii</i> – wymienia elementy stworzenia w kolejności, o jakiej wspomina <i>Biblia</i> – nazywa uczucia towarzyszące Bogu podczas aktu stworzenia – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – postrzega <i>Biblię</i> jako źródło gatunków – wymienia cechy charakterystyczne dla tekstów biblijnych – rozpoznaje i nazywa motywy – uzasadnia własne zdanie, podając odpowiednie argumenty – porównuje różne ujęcia fabularne, motywy, język

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– porównuje biblijny opis stworzenia z relacją o powstaniu świata zawartą w mitach ludów starożytnych	
<i>Biblia – Stary Testament: Księga Rodzaju; Pierwotny stan szczęścia</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – klasyfikuje przeczytany tekst jako fragment <i>Biblii</i> – określa tematykę tekstu – określa elementy świata przedstawionego, odwołując się do tekstu – odpowiada na pytania, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – rozumie Raj jako synonim szczęścia – dobiera reprodukcję, która bardziej odpowiada opisowi biblijnego Edenu – proponuje inny tytuł dla przeczytanego fragmentu <i>Biblii</i> – rysuje drzewo życia lub drzewo poznania dobra i zła	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia motyw raju, stworzenia – nazywa wartości – definiuje pojęcia <i>motyw</i>, <i>symbol</i> – omawia motyw Edenu w kulturze – redaguje opis miejsca (ogród Eden)
Sztuka patrzenia: Michał Anioł <i>Stworzenie Adama</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda fragment malowidła – rozpoznaje na obrazie biblijny motyw stworzenia człowieka – określa czas i miejsce wydarzeń – wymienia elementy obrazu – opowiada o poszczególnych elementach obrazu – nazywa uczucia postaci przedstawionych na obrazie – wyjaśnia sens obrazu, korzystając z informacji w podręczniku	– określa zasady kompozycji obrazu – wyjaśnia biblijny motyw stworzenia człowieka – wyjaśnia znaczenie poszczególnych elementów obrazu – wyjaśnia symbolikę, odwołując się do <i>Biblii</i> – wyjaśnia, na czym polega technika fresku – omawia podobieństwa i różnice dotyczące rodowodu człowieka przedstawionego w malarstwie i literaturze
<i>Biblia – Nowy Testament: Ewangelia według św. Łukasza; Przypowieść o siewcy; Wyjaśnienie przypowieści</i>	– czyta głośno – wypowiada się na temat narratora – określa elementy świata przedstawionego – rozpoznaje w utworze przypowieść – podaje cechy przypowieści na podstawie poznanego tekstu – odczytuje ukryty sens przypowieści oraz jej wymowę – redaguje tekst wyjaśniający współczesnym językiem znaczenie przypowieści o siewcy	– rozpoznaje i nazywa wartości – wyjaśnia, czym charakteryzują się alegoria, symbol, przenośnia – wyjaśnia znaczenie motywów alegorycznych i symbolicznych – redaguje opowieść z wykorzystaniem motywów alegorycznych lub symbolicznych
Mity greckie – <i>Dzieje Tezeusza</i> (fragment <i>Mitologii</i> Jana Paradowskiego)	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Paradowskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – klasyfikuje utwór jako mit – wyjaśnia, czym jest mit i mitologia – określa elementy świata przedstawionego – wymienia dokonania bohatera, jego zasługi i winy – wymienia sposoby upamiętnienia przez Ateńczyków postaci Tezeusza – redaguje napis, jaki można by umieścić na pomniku Tezeusza – wyjaśnia, czym jest prawda historyczna, fikcja literacka, fantastyka – wyjaśnia frazeologizmy wywodzące się z mitologii	– wymienia znane mity – opowiada o znanych bogach i bohaterach mitologicznych – ocenia dokonania bohatera – formułuje hipotezę, uzasadnia ją, korzystając z tekstu źródłowego – wyjaśnia sens mitu, odwołując się do tekstu – wyjaśnia symboliczne znaczenie nici Ariadny i labiryntu – redaguje opowiadanie twórcze

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Zygmunt Kubiak <i>U źródeł mitów greckich</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Zygmunta Kubiaka – czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – odróżnia mity heroiczne od innych – zapisuje w punktach dzieje Grecji i jej kultury – kwalifikuje tekst jako popularnonaukowy, uzasadniając własne zdanie	– wyjaśnia symbolikę motywu morza – wyjaśnia związek pieśni z mitem – tworzy oś czasu
<i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty)	– zapoznaje się z tłem historycznym wypadków, o których opowiada utwór – czyta głośno – określa elementy świata przedstawionego – wypowiada się na temat utworu, ilustrując wypowiedź odpowiednimi fragmentami tekstu – sporządza plan wydarzeń – nazywa cechy bohatera – ocenia postawę bohatera – wyjaśnia, na czym polegał ideał rycerza – komentuje zachowanie Rolanda, odwołując się do zasad etyki rycerskiej – redaguje napis nagrobny – klasyfikuje <i>Pieśń o Rolandzie</i> jako <i>epos rycerski</i>	– odróżnia relację o zdarzeniach od komentarza – oddziela prawdę historyczną od fikcji literackiej – podaje cechy eposu rycerskiego – sporządza kodeks rycerski – redaguje sprawozdanie
<i>Wszystko było poezją, czyli o wspólnej kolebce epiki i liryki</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – określa tematykę tekstu – cytuje pierwsze słowa zapisane przez człowieka – wyjaśnia, czemu służyły pierwsze teksty sumeryjskie – odczytuje informacje z osi czasu	– opowiada o początkach piśmiennictwa – wyjaśnia, w jakim celu ludzkość zaczęła tworzyć literaturę
W KRÓLESTWIE NARRATORA		
Ignacy Krasicki <i>Pan i pies, Ptaszki w klatce, Mądry i głupi, Dewotka, Jagnię i wilcy, Czapla, ryby i rak, Koniec bajek</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Ignacego Krasickiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – klasyfikuje utwór jako bajkę – podaje inne znaczenia wyrazu <i>bajka</i>, korzystając ze słownika języka polskiego – formułuje definicję bajki, korzystając z podanego słownictwa – opowiada treść bajek – nazywa wady i zalety bohaterów – ocenia stosunek narratora do postaci – wyjaśnia sens bajek (<i>morale</i>) – wyjaśnia, czym jest <i>alegoria</i> – streszcza fabułę wybranej bajki – bierze udział w inscenizacji bajki	– czyta głośno, dokonując interpretacji – rozróżnia bajki zwierzęce, narracyjne i epigramatyczne – wyjaśnia znaczenie tytułów – wyjaśnia ogólnoludzki i ponadczasowy charakter bajek – omawia kontekst historyczny – wyjaśnia znaczenie alegorii – wyjaśnia, czemu służy wykorzystanie elementów epickich – dopisuje dalszy ciąg tekstu, rozwijając myśl autora – dokonuje adaptacji scenicznej bajki
Adam Mickiewicz <i>Zając i żaba, Żona uparta</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Adama Mickiewicza – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – klasyfikuje utwór jako bajkę – podaje definicję bajki – opowiada treść bajek – wyjaśnia moralizację zawartą w bajce – wyjaśnia, czym jest <i>neologizm</i> – odczytuje neologizmy – wyjaśnia, czym jest <i>sentencja</i> – cytuje sentencje – bierze udział w adaptacji scenicznej bajki	– czyta głośno, dokonując interpretacji – uzasadnia przynależność bajki do określonej kategorii – wyjaśnia znaczenie tytułów – wyjaśnia, na czym polega żart – wyjaśnia związek między budową składniową a wersyfikacją – wyjaśnia neologizmy i określa ich funkcję w utworze – tworzy sentencje – dokonuje adaptacji scenicznej bajki

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i>	– czyta głośno (wyrażnie i wyraziście) – określa elementy świata przedstawionego – opisuje scenerię zdarzeń – nazywa uczucia i postawy bohaterów – wyraża własne zdanie na temat winy młodzińca – określa nastrój – wypowiada się na temat narratora i jego wiedzy o bohaterach – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu – rozpoznaje motyw winy i kary – klasyfikuje utwór jako balladę	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia motyw winy i kary – wypowiada się na temat postawy narratora wobec postaci – definiuje pojęcie <i>ballada</i>, korzystając z podanego słownictwa – układa mowę obrońcą – redaguje opowiadanie twórcze na temat okoliczności powstania utworu – dokonuje adaptacji scenicznej lub filmowej utworu (w tym: dobiera oświetlenie, muzykę, efekty dźwiękowe)
<i>Moje zdanie jest takie – czyli warsztat dyskutanta</i>	– wyjaśnia, czym jest <i>dyskusja</i> – formułuje zasady obowiązujące podczas dyskusji – ocenia postępowanie bohatera – formułuje tezę – gromadzi argumenty na poparcie tezy – zabiera głos w dyskusji	– bierze czynny udział w dyskusji
Karol Dickens <i>Opowieść wigilijna</i> (fragmenty)	– zapoznaje się z informacjami na temat Karola Dickensa – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – wyjaśnia, czym jest <i>fabuła</i> – określa elementy fabuły – rozróżnia elementy realistyczne i nierealistyczne – wyraża opinię na temat bohatera utworu – cytuje fragmenty zawierające opinię narratora o bohaterze – omawia problematykę moralną utworu – redaguje kartkę z życzeniami świątecznymi	– cytuje fragmenty utworu, które uważa za szczególnie dobrze napisane – odczytuje fragment będący <i>zawianiem akcji</i> – redaguje treść wizytówki – redaguje prywatny dekalog bohatera – nazywa motywy, wątki i myśli obecne w innych utworach – wyjaśnia symboliczne znaczenie zdarzeń – wyjaśnia nawiązania do <i>Biblii</i>
<i>Sztuka opowiadania, czyli co zrobić, by inni nas słuchali</i>	– czyta odpowiednie fragmenty tekstu – wypowiada się na temat utworu – wyjaśnia kompozycję opowiadania – odnajduje w opowieści wskazane człony kompozycyjne (wstęp, rozwój akcji, punkt kulminacyjny) – wybiera elementy składające się na bogaty w informacje wstęp – określa rodzaj narracji i typ narratora – cytuje fragmenty zawierające opinię narratora o bohaterze – odczytuje fragmenty będące opisami – redaguje opowiadanie	– wypowiada się na temat budowy zdań w opowiadaniu – wyjaśnia, czemu służy zmiana tempa narracji – redaguje opowiadanie z elementami opisu i wielością narracji
Bolesław Prus <i>W górach</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Bolesława Prusa – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – rozróżnia głównego bohatera i postacie drugoplanowe – redaguje plan wydarzeń w formie równoważników zdań – cytuje fragmenty tekstu zawierające opis wrażeń i przeżyć – odczytuje fragment będący punktem kulminacyjnym – określa rodzaj narracji i typ narratora – wyjaśnia pojęcie <i>nowela</i>	– opowiada o przemianie jednego z bohaterów – przedstawia przebieg akcji na wykresie – opisuje rysunek obrazujący narrację w utworze – wyjaśnia zależność między czasem a napięciem akcji – formułuje wskazówki dla uczestników wycieczek górskich – wyjaśnia sens stwierdzenia: „podobne lecz podobnym” – redaguje krótką nowelę zatytułowaną „Podobne lecz podobnym”

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Henryk Sienkiewicz <i>Ogniem i mieczem</i> (fragmenty)	– zapoznaje się z informacjami na temat Henryka Sienkiewicza oraz utworu – czyta cicho ze zrozumieniem – określa elementy świata przedstawionego – cytuje fragmenty opisujące stan ducha bohatera – ocenia postępowanie bohaterów – wymienia wartości typowe dla etyki rycerskiej, odnosząc je do bohaterów – redaguje napis nagrobny – wskazuje w tekście odwołania do tradycji kulturowej – odróżnia język naukowy od literackiego – odróżnia powieść historyczną od innych rodzajów powieści	– notuje w punktach wydarzenia tworzące fabułę i omawia związki między nimi – dzieli elementy świata przedstawionego na fikcyjne i historyczne – wyjaśnia motywy działania bohaterów – komentuje sposób opowiadania narratora (<i>narracja obiektywna i subiektywna</i>) – zapisuje w punktach dekalog rycerski – wyjaśnia różnice między powieścią historyczną a naukową pracą historyczną – wyjaśnia, czym charakteryzuje się język naukowy i literacki – relacjonuje wydarzenia językiem pracy naukowej lub podręcznika do historii – podaje cechy powieści historycznej
<i>Jeśli chodzi o mnie... – opinia i jej uzasadnienie</i>	– wybiera sformułowania podkreślające fakt wypowiedziania się we własnym imieniu – układa zdania złożone, w których do opinii dodaje wstępny argument – wyraża własne zdanie, uzasadniając je	– przekształca podane sformułowania w taki sposób, by sygnalizowały fakt wypowiedziania się we własnym imieniu – wyraża własną opinię, gromadząc na jej poparcie kilka argumentów – formułuje wypowiedzi logiczne, zrozumiałe i poprawne pod względem językowym
Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Książę</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Antoine'a de Saint-Exupéry'ego – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa czas i miejsce wydarzeń – podaje przykłady wydarzeń prawdopodobnych i baśniowych – wymienia postacie, dzieląc je na pierwszoplanowe, drugoplanowe i epizodyczne – określa rolę narratora – charakteryzuje głównego bohatera – podaje przyczyny opuszczenia Róży przez bohatera – porównuje postawy życiowe i zachowania Pijaka i Bankiera – wyjaśnia przyczyny szacunku Małego Księcia do Latarnika – cytuje sentencje zawarte w utworze – redaguje list w imieniu Małego Księcia	– określa adresata utworu, uzasadniając wypowiedź – porównuje Małego Księcia sprzed wyprawy z tym, który decyduje się wrócić na swoją planetę – wyjaśnia istotę władzy Króla – wyjaśnia sens „lekcji” Lisa – rozwija sens wybranej sentencji w formie kilkuzdaniowej wypowiedzi – wyjaśnia motyw wędrowności – wymienia znane utwory i dzieła sztuki, w których pojawia się motyw wędrowności – porównuje świat dorosłych i dzieci – charakteryzuje świat dorosłych, wyjaśniając alegorie – wnioskuje, argumentuje – redaguje twórcze opowiadanie z dialogiem
James Herriot <i>To nie powinno się zdarzyć</i> (fragment)	– zapoznaje się z informacjami na temat Jamesa Herriota – czyta cicho ze zrozumieniem – określa elementy świata przedstawionego – wylicza cechy bohatera – nazywa uczucia bohatera – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu – formułuje rady dla bohatera	– określa motywy działania bohatera – redaguje wstęp do opowiadania – redaguje dalszy ciąg zdarzeń w formie listu lub dialogu – przytacza argumenty zachęcające do poznania całej powieści, wykorzystując terminologię właściwą utworom epickim
Sławomir Mrożek <i>Śpiąca królewna</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Sławomira Mrożka – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – przypomina treść baśni, która stała się inspiracją do napisania utworu	– formułuje morał płynący z opowieści – przedstawia prawdziwe myśli bohaterów w formie monologów – porównuje utwór z pierwowzorem w zakresie dokonanych zmian

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– określa elementy świata przedstawionego – dzieli wydarzenia na oczekiwane (spodziewane) i nieoczekiwane (zaskakujące) – wyjaśnia, czym jest epilog – redaguje zakończenie (<i>epilog</i>)	– wyjaśnia, czym jest konwencja literacka – wyjaśnia, na czym polega deformacja gatunku – redaguje zakończenie (<i>epilog</i>), zachowując przyjętą konwencję
Sławomir Mrozek <i>Artysta</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa czas i miejsce wydarzeń – przekazuje informacje na temat bohaterów – wyjaśnia motywy działania postaci – wyjaśnia przyczyny niepowodzenia misji bohatera – wybiera ilustrację do tekstu, uzasadniając wybór – wymienia elementy zbliżające utwór do bajek – wymienia elementy odróżniające utwór od bajek – układa ogłoszenie o naborze zwierząt do cyrku	– czyta głośno, dokonując interpretacji – relacjonuje wydarzenia z punktu widzenia dyrektora – formułuje w imieniu narratora pouczenie dla bohatera – dokańcza stwierdzenie, odpowiednio je uzasadniając – uzasadnia związek tekstu z ilustracją – wyjaśnia, na czym polega załamanie konwencji gatunku – redaguje dalszy ciąg rozmowy
<i>Z naszego świata w świat epiki, czyli pomysł na przebój czytelnicy</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem – wyjaśnia pojęcia zawarte w tekście – przygotowuje projekt utworu epickiego – wypowiada się na temat reprodukcji obrazu	– wyjaśnia związki między tekstem a obrazem – redaguje wątek powieściowy
W GŁĘB MYŚLI I UCZUĆ		
<i>Liryczne wtajemniczenie</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, zaznaczając niejasne fragmenty tekstu – określa tematykę przeczytanego tekstu – układa pytania do tekstu – wymienia cechy liryki – podaje różnice między liryką a epiką – redaguje wypowiedź zawierającą własne refleksje na temat wiersza	– wyjaśnia sens nazwy <i>przenośnia</i> – wymienia różne odmiany liryki – podaje charakterystyczne cechy różnych odmian liryki
Jan Kochanowski <i>Fraszki</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Kochanowskiego – zapoznaje się z pochodzeniem i znaczeniem słowa <i>fraszka</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – klasyfikuje poznane utwory jako fraszki – wymienia cechy fraszki – określa tematykę fraszek – odczytuje myśli zawarte we fraszkach – określa adresata wypowiedzi podmiotu lirycznego – podaje informacje na temat podmiotu lirycznego – wyjaśnia, czym jest <i>sentencja</i> – cytuje fragmenty będące sentencjami – redaguje hasła zawierające myśli wyrażone w poszczególnych fraszkach – redaguje tekst reklamy o zdrowiu i lipie	– czyta głośno (z prawidłową wymową archaizmów), dokonując interpretacji – rozróżnia rodzaje fraszek – wyjaśnia, na czym polegają różnice między poszczególnymi rodzajami fraszek – uzasadnia słuszość lub fałsz myśli wyrażonych we fraszkach – omawia kompozycję fraszek – traktując fraszki jako wypowiedzi tej samej postaci, opracowuje jej duchowy portret – redaguje artykuł hasłowy na temat snu – pisze tekst wywiadu z poetą
Ignacy Krasicki (<i>Święta miłości kochanej ojczyzny...</i>)	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa adresata wypowiedzi podmiotu lirycznego – cytuje bezpośrednie zwroty do odbiorcy – określa charakter słów skierowanych do adresata	– czyta głośno (z prawidłową wymową archaizmów), dokonując interpretacji – wyjaśnia, w czym imieniu wypowiada się podmiot liryczny – w jednym zdaniu zapisuje pragnienie osoby wypowiadającej się w utworze

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– odczytuje sformułowania kojarzące się pozytywnie i negatywnie – klasyfikuje utwór jako hymn – rozpoznaje w omawianym tekście utwór patriotyczny – wyjaśnia, czym jest <i>apostrofa</i> – odczytuje apostrofę – wymyśla tytuł dla utworu – redaguje kilkuzdaniową wypowiedź na temat miłości do ojczyzny	– wypowiada się na temat efektu zaskoczenia – omawia rolę apostrofy – wymienia cechy utworu patriotycznego – wyjaśnia kontekst historyczny – wymienia cechy hymnu – redaguje kilkuzdaniową wypowiedź na temat miłości do ojczyzny, cytując w niej fragmenty tekstu
Józef Wybicki <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Józefa Wybickiego – zapoznaje się z informacjami o powstaniu i dalszych losach utworu – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – odszukuje w tekście echa polskiej i europejskiej historii (postacie, zdarzenia) – wyjaśnia znaczenie zaimka „my” – nazywa uczucia wyrażone w utworze – wyjaśnia znaczenie utworu, uzasadniając wypowiedź – wymienia cechy hymnu – wymienia sytuacje i okoliczności, w których śpiewany (grany) jest hymn – formułuje zasady obowiązujące podczas wykonywania hymnu – zabiera głos w dyskusji – wygłasza z pamięci tekst hymnu narodowego	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat okoliczności powstania utworu – wyjaśnia, co łączy wybitne postacie Polaków przywołane w tekście – tłumaczy sens porównania – wypisuje cele polityczne i idee zawarte w tekście – wyjaśnia przyczyny popularności utworu w okresie, gdy jego oficjalne śpiewanie było zabronione – wyjaśnia, czym jest hymn narodowy (państwowy) – bierze czynny udział w dyskusji – analizuje budowę utworu
Adam Mickiewicz <i>Do M***</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – zna konieczne fakty z życia poety – określa formę utworu (<i>monolog</i>) – wyjaśnia, z jakiej perspektywy czasowej opowiada się osoba mówiąca – ustala fakty na temat osób, o których jest mowa w tekście – określa nastrój osoby mówiącej – notuje w formie tabeli – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – opisuje scenę, która najmocniej oddziałuje na wyobraźnię – wyjaśnia kontekst biograficzny utworu – wyjaśnia, dlaczego utwór jest monologiem lirycznym – rekonstruuje historię wyłaniającą się ze słów osoby mówiącej – omawia budowę wiersza – sprawdza cechy melodyczne wiersza
Sztuka patrzenia: Caspar David Friedrich <i>Kobieta w oknie</i>	– czyta tekst o dziele sztuki – wybiera potrzebne informacje – określa zasady kompozycji obrazu – opisuje kolorystykę obrazu – wskazuje źródła światła – ustala wspólną problematykę wiersza i obrazu – opisuje obraz	– wyjaśnia sens naddany koloru i światła – odczytuje znaczenia poszczególnych elementów obrazu – wyjaśnia symbolikę okna – wyjaśnia, na czym polega technika malarska – opisuje obraz, stosując język poetycki
Cyprian Norwid <i>W Weronie</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Cypriana Norwida – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa tematykę utworu – tworzy plastyczną wersję fragmentów wiersza – opowiada o swoim rysunku – porównuje wykonane rysunki – wyjaśnia, czym są słowa-klucze	– opowiada o losach Romea i Julii – formułuje definicję obrazu poetyckiego – wyjaśnia sens obrazów poetyckich (interpretuje przenośnie) – odnajduje w wierszu słowa-klucze – wyjaśnia znaczenie słów-kluczy – porównuje sposób przedstawienia uczuć i refleksji w utworach

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Cyprian Norwid <i>Burza [I]</i> (fragment)	- wypowiada się na temat zjawiska burzy - słucha fragmentów nagrania utworu <i>Cztery pory roku</i> - wypowiada się na temat obrazu <i>Burza śniegowa</i> - czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) - identyfikuje bohatera wiersza - opisuje sytuację, w jakiej znajduje się bohater - wyjaśnia pojęcie apostrofy - odczytuje apostrofę - określa charakter monologu, korzystając z podanego słownictwa - dostrzega motyw burzy - rozwija myśl w formie kilkudzaniowej wypowiedzi pisemnej	- opowiada o literackich, malarskich i filmowych obrazach burz - czyta głośno, dokonując interpretacji - podaje informacje na temat osoby mówiącej - opowiada o scenerii, w jakiej rozgrywa się burza, cytując odpowiednie fragmenty tekstu - wyjaśnia rolę apostrofy - wyjaśnia znaczenie motywu burzy - interpretuje przenośnie - wyjaśnia sposób przedstawiania uczuć i refleksji - dostrzega i wyjaśnia relacje między różnymi utworami
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Miłość, Listy, Ogród, Ślepa, Miłość, Łzy</i>	- zapoznaje się z informacjami na temat Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej - czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) - opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych - nazywa bohaterki wierszy - opowiada o sytuacjach, w jakich znajdują się bohaterki wierszy - cytuje fragmenty będące bezpośrednimi nazwami uczuć - identyfikuje adresatów wypowiedzi - wyjaśnia, na czym polega przenośnia - odczytuje przenośnie zawarte w wierszach - redaguje twórcze opowiadanie oparte na historii zawartej w wierszach	- czyta głośno, dokonując interpretacji - nazywa uczucia - interpretuje przenośnie z wierszy - wylicza cechy sformułowań poetyckich - wybiera opinię, uzasadniając ją - układa wiersze w fabularną całość, łącząc poszczególne utwory komentarzem - redaguje twórcze opowiadanie z dialogiem oparte na historii zawartej w wierszach, wykorzystując fragmenty utworów
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>	- zapoznaje się z informacjami na temat Kazimierza Wierzyńskiego - czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) - opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych - określa nastrój wiersza - wypisuje sformułowania wywołujące „barwne” wrażenia - nazywa motywy roślinne - wyjaśnia, czym jest przerzutnia - odczytuje przerzutnie - tworzy wersję malarską wiersza	- czyta głośno, dokonując interpretacji - wyjaśnia, w jaki sposób nastrój wiersza oddziałuje na czytelnika - wyjaśnia symboliczne znaczenia kolorów - korzysta ze słownika symboli - wyjaśnia sens wyznania podmiotu lirycznego - nazywa stany emocjonalne podmiotu lirycznego - wyjaśnia, jaką funkcję pełnią motywy roślinne - wyjaśnia stosowanie przerzutni - tworzy i opisuje wersję malarską wiersza
Kazimierz Wierzyński <i>100 m</i>	- czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) - nazywa wrażenia czytelniczne - określa tematykę utworu - nazywa postać mówiącą, uzasadniając wypowiedź cytatami - podaje cechy postaci mówiącej - określa cel sportowca; środki, które prowadzą do celu; przeciwnika, którego musi pokonać - wyjaśnia, czym jest rym - rozdziela rymy dokładane i niedokładne, żeńskie i męskie - odczytuje rymy z wiersza	- czyta głośno, dokonując interpretacji - określa funkcję, jaką pełnią rymy w wierszu - proponuje inny tytuł dla utworu, uzasadniając wypowiedź - wymienia bohaterów innych utworów, którzy cechami przypominają postać mówiącą w wierszu - wyraża opinię na temat wierszy o tematyce sportowej - dokonuje adaptacji wiersza na obrazy filmowe

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Jan Twardowski <i>Z bliska, Nie łabędzi śpiew, Święty Antoni, Pomatu, Teoretyk, Obawa</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Twardowskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa tematykę utworów – odczytuje myśli zawarte w poszczególnych tekstach – klasyfikuje poznane utwory jako <i>fraszki</i> – wymienia cechy fraszki	– czyta głośno, dokonując interpretacji – rozróżnia rodzaje (odmiany) fraszek – wyjaśnia, na czym polegają różnice między poszczególnymi rodzajami fraszek – układa komentarz na temat poznanych utworów – wypowiada się o języku fraszek – porównuje fraszki różnych poetów – układa fraszkę
Zbigniew Herbert <i>Dwie krople</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Zbigniewa Herberta – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa tematykę utworu, uzasadniając wypowiedź – podaje informacje na temat bohaterów wiersza – odczytuje najważniejszy fragment tekstu, uzasadniając własne zdanie	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia fragmenty tekstu, których zrozumienie sprawia kłopot – formułuje pytania dotyczące opowiedzianej w wierszu historii dwojga bohaterów – charakteryzuje język wiersza – redaguje wypowiedź na temat miłości jako tematu literackiego
Zbigniew Herbert <i>Pan od przyrody</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – odczytuje fragmenty ujawniające osobę mówiącą – podaje informacje na temat osoby mówiącej – podaje informacje na temat bohatera utworu – zapisuje w punktach losy osoby mówiącej i bohatera utworu – nazywa cechy bohatera – nazywa uczucia osoby mówiącej – określa stosunek osoby mówiącej do bohatera – odczytuje przenośnie – redaguje stronę z kroniki szkolnej	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia sens zawartych w utworze przenośni – wyjaśnia sens zakończenia – określa ideę utworu – wypowiada się na temat języka poezji – redaguje monolog skierowany do bohatera wiersza
Wisława Szymborska <i>Niektórzy lubią poezję</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Wisławy Szymborskiej – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – omawia tematykę utworu – omawia budowę wiersza – wyjaśnia różnicę między osobą mówiącą a autorem – zastępuje powtarzający się wyraz bardziej precyzyjnymi słowami – odczytuje ze słownika języka polskiego lub encyklopedii znaczenie słowa <i>poezja</i>	– czyta głośno, dokonując interpretacji – odczytuje najbardziej zaskakujący fragment tekstu, uzasadniając wybór – określa sens wiersza – wypowiada się na temat „przymusu” czytania poezji w szkole, uzasadniając swoją wypowiedź tytułami wierszy – definiuje słowo <i>poezja</i>
Wisława Szymborska <i>Pochwała złego o sobie mniemania</i>	– wyjaśnia znaczenie słowa <i>sumienie</i> – wyjaśnia znaczenia związków frazeologicznych z wyrazem <i>sumienie</i> – tworzy artykuł hasłowy wyjaśniający znaczenie pojęcia <i>sumienie</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę utworu – omawia budowę wiersza	– czyta głośno, dokonując interpretacji – dokonuje (z uzasadnieniem) innego podziału utworu – odczytuje fragment tekstu, sprawiający największe wrażenie, uzasadniając wybór – odpowiada na pytanie „dlaczego?” w odniesieniu do poszczególnych wersów wiersza – formułuje własny komentarz do wiersza, rozwijając podaną myśl – wyjaśnia sens tytułu

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Halina Poświatowska <i>Jestem Julią</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Haliny Poświatowskiej – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – formułuje pytania nasuwające się podczas czytania utworu – rozmawia na temat możliwych odpowiedzi na zadane pytania – określa tematykę utworu – określa związek treści utworu z dramatem Szekspira – nazywa przeżycia, uczucia osoby mówiącej – wyróżnia obrazy poetyckie	– czyta głośno, dokonując interpretacji – dyskutuje na temat zasadności postawionych pytań – wyjaśnia sens obrazów poetyckich – wykorzystuje wiedzę o utworze Szekspira do interpretacji utworu – formułuje (rozwijając podane stwierdzenia) własny komentarz do wiersza zawierający propozycję wyjaśnienia jego zagadki – wypowiada się na temat języka poezji
Halina Poświatowska ***[zawsze kiedy chcę żyć krzyczę]	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnich – określa tematykę utworu – wymienia wartości cenione przez postać mówiącą – nazywa przeżycia, uczucia osoby mówiącej – zestawia osobę mówiącą w wierszu z autorką	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, dlaczego wiersz można traktować jak poetycką biografię – wypowiada się na temat języka poezji
Adam Zagajewski <i>Szybki wiersz</i>	– słucha fragmentu chorału gregoriańskiego – zapoznaje się z informacjami na temat Adama Zagajewskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa sytuację liryczną, w jakiej znajduje się bohater – omawia okoliczności towarzyszące przedstawionej sytuacji – określa przeżycia, stany emocjonalne bohatera – odczytuje zaskakujące połączenia słowne – określa problem wiersza, rozwijając wybraną propozycję	– podaje charakterystyczną cechę chorału jako utworu muzycznego – wypowiada się na temat odrodzenia elementów chorałowych w muzyce popularnej – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia sens sformułowań określających sytuację, w jakiej znalazł się bohater – wyjaśnia informacje dotyczące miejsca pobytu bohatera, powołując się na fragmenty tekstu – ocenia połączenia słowne obecne w wierszu – zadaje pytania, które prowokuje wiersz – porównuje wiersz z chorałem
Adam Zagajewski <i>Wzgórze</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o świecie przedstawionym w wierszu – podkreśla we fragmencie zapisków zdanie, które mogłoby być wyjaśniającym komentarzem do wiersza – ogląda reprodukcję obrazu – wypowiada się na temat obrazu – proponuje inny tytuł dla obrazu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje pytania, które nasuwają się po przeczytaniu wiersza – porównuje świat przedstawiony na obrazie i w wierszu – porównuje środki artystycznego wyrazu zastosowane przez poetę i malarza – wyjaśnia rolę poezji
ŚWIAT NA SCENIE		
Od Tespisa do Szekspira, czyli dzieciństwo i młodość teatru i dramatu	– wyjaśnia różne znaczenia słowa <i>teatr</i> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę przeczytanego tekstu – odczytuje informacje z osi czasu – podaje informacje na temat teatru w Grecji – opowiada o współczesnym teatrze – wyjaśnia znaczenie słownictwa związanego z teatrem i początkami teatru – korzysta ze słownika języka polskiego i wyrazów obcych	– używa słowa <i>teatr</i> w różnych znaczeniach – opowiada o początkach teatru – przedstawia pochodzenie nazwy <i>dramat</i> – wymienia różnice między teatrem współczesnym a teatrem greckim

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
William Szekspir <i>Romeo i Julia</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Williama Szekspira – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – rekonstruuje przebieg wydarzeń – opowiada o zdarzeniu będącym zawiązaniem akcji – opowiada o losach postaci – charakteryzuje postacie dramatu – przytacza argumenty z tekstu – określa rolę chóru – wyjaśnia pojęcie tragizmu – odróżnia dramat od innych rodzajów literackich – wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego	– wyjaśnia motywy działania bohaterów – wyjaśnia sens wypowiedzi bohaterów – charakteryzuje postacie tragiczne – wyjaśnia, co odróżnia rodzaje literackie od siebie – wymienia cechy dramatu szekspirowskiego – wyjaśnia, czym jest miłość tragiczna – wypowiada się na temat przekładu dramatu – wymyśla szczęśliwe zakończenie wydarzeń – wypowiada się na temat obejrzanych inscenizacji sztuk Szekspira oraz adaptacji filmowych jego utworów
<i>Dramat na scenie, czyli przedstawienie</i>	– czyta cicho, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę przeczytanego tekstu – wyjaśnia zależność między dramatem a teatrem – dostrzega powiązania terminu inscenizacja z reżyserem i przedstawieniem – posługuje się słownictwem związanym z teatrem – wyjaśnia, czym są didaskalia – wymienia środki wyrazu (znaki), którymi posługuje się teatr	– wyjaśnia rolę didaskaliów – tłumaczy, na czym polega umowność w teatrze – określa rolę poszczególnych znaków teatralnych – wyjaśnia, na czym polega język teatru – analizuje tekst dramatu, mając na uwadze jego cechy – dopisuje didaskalia
<i>Warsztaty teatralne dla początkujących inscenizatorów i aktorów</i>	– określa rolę reżysera, aktora, scenografa i kompozytora w przygotowaniu przedstawienia – bierze udział w przygotowaniach do inscenizacji: • wyznacza role • włącza się w projektowanie i wykonanie dekoracji • proponuje rekwizyty • wypowiada własne zdanie na temat scenografii • uczestniczy w próbach – odróżnia gest od mimiki – bierze udział w przedstawieniu	– posługuje się fachowym słownictwem – aktywnie uczestniczy w przygotowaniach do inscenizacji: • wybiera tekst do inscenizacji, mając na uwadze jego atrakcyjność dla współczesnego widza • wypowiada się z uzasadnieniem na temat zasadności zachowania realiów historycznych • wyznacza funkcje i role • przedstawia projekt dekoracji w formie opisu lub rysunku • projektuje i wykonuje rekwizyty • proponuje gest i mimikę • wybiera muzykę • dyskutuje na temat sposobu inscenizacji, uzasadniając swe zdanie
Adam Mickiewicz <i>Dziady cz. II</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, korzystając ze słowniczka trudniejszych wyrazów i zwrotów – określa czas i miejsce akcji – wypowiada się na temat scenerii – rozpoznaje postać głównego bohatera – formułuje definicję upiora na podstawie wiersza – podaje informacje na temat kolejnych postaci- duchów – ocenia bohaterów – dostrzega w utworze motyw winy i kary – wybiera spośród wypowiedzi chóru te, które mają charakter nauki moralnej – rozpoznaje w utworze dramat – wylicza cechy dramatu	– podaje informacje na temat genezy utworu – wyjaśnia motyw upiora – wylicza dzieła literackie i filmowe z motywem upiora – określa rolę Guślarza w obrzędzie – określa funkcje duchów – odróżnia elementy nawiązujące do religii chrześcijańskiej od elementów zaczerpniętych z obrzędowości pogańskiej – wyjaśnia motyw winy i kary – wyjaśnia główną myśl dramatu: problem życia i śmierci

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– redaguje w punktach raport z przebiegu uroczystości – bierze udział w przygotowaniach do inscenizacji	– redaguje sprawozdanie z uroczystości – opisuje obrzęd z zachowaniem realiów – aktywnie uczestniczy w przygotowaniach do inscenizacji
<i>Komedia, siostra tragedii</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę przeczytanego tekstu – odróżnia komedię od tragedii na podstawie ich cech – wymienia cechy komizmu – rozróżnia odmiany komizmu – wyjaśnia określenie: „komedia, młodsza siostra tragedii”	– wyjaśnia pochodzenie nazwy <i>komedia</i> – formułuje objaśnienie pojęcia <i>komizm</i> na podstawie tekstu – podaje i wyjaśnia przykłady różnych odmian komizmu – wymienia cechy akcji, która nie mogłaby stanowić podstawy fabuły komediowej
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Aleksandra Fredry – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – rekonstruuje przebieg wydarzeń – wymienia głównych bohaterów dramatu – rozpoznaje i nazywa wady i zalety postaci – odczytuje ze słownika języka polskiego znaczenie wyrazu <i>zemsta</i> – opowiada o śmiesznych sytuacjach – wyjaśnia znaczenie słowa <i>intryga</i> – rozróżnia odmiany komizmu – układa listę postaci, mając na uwadze ich cechy komiczne – rozpoznaje w utworze komedię charakterów – przytacza argumenty z tekstu – proponuje gesty i ruch sceniczny dla wybranej postaci – recytuje fragmenty utworu	– opowiada o genezie utworu – wyjaśnia istotę sporu – przedstawia na rysunku poczynania bohaterów ułożone w pary: wyrządzone krzywda → odwet – opowiada o zamiarach (celu działania) bohaterów – wymienia postacie, które osiągnęły (bądź nie) swój cel – podaje związki frazeologiczne z wyrazem <i>zemsta</i> – wyjaśnia sens tytułu – tytułuje najśmieszniejsze sceny – wyjaśnia, na czym polega intryga w utworze – analizuje sceny pod względem zastosowanych odmian komizmu – wyjaśnia, czym jest komedia charakterów – proponuje sposób wypowiedzania kwestii przez wybraną postać – recytuje fragmenty, wydobywając komizm tekstu
Aleksander Fredro <i>Autobiografia</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – odróżnia tekst biograficzny od autobiografii – wymienia wydarzenia historyczne przywołane w tekście – opowiada o pobycie pisarza w Paryżu – cytuje zdanie relacjonujące moment prawdziwego zainteresowania się Fredry dramatem – odczytuje fragment będący refleksją o współistnieniu dramatu i teatru	– wyjaśnia, czym jest autobiografia – wypowiada się na temat edukacji dzieci w XIX-wiecznej Galicji – wyjaśnia sens wyrażenia <i>szkoła świata</i> – wyraża współczesnym językiem rozumienie powołania autora dramatycznego – wyjaśnia, czy pisarz zrealizował swoje powołanie autora dramatycznego – redaguje jednoaktówkę komediową
<i>Treść w okamgnieniu</i> – czyli o streszczeniu	– wyjaśnia, czym jest streszczenie i kiedy się przydaje – wybiera i porządkuje najważniejsze informacje – skraca zdania, zastępując wyrazy i zwroty szczegółowe wyrazami o znaczeniu ogólnym – streszcza tekst	– formułuje zasady dobrego streszczenia, uwzględniając wskazówki z tekstu Fredry – zapisuje fakty potrzebne do streszczenia akcji <i>Dziadów cz. II</i> – poprawia zdania pochodzące z nieprawidłowo napisanego streszczenia

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Wszystko jest teatrem?</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę przeczytanego tekstu – formułuje definicję teatru jako widowiska – łączy rodzaj widowiska ze znakiem teatralnym i formą wyrazu artystycznego – uzupełnia tekst pojęciami związanymi ze zjawiskiem teatru	– podaje przykłady zjawisk spoza teatru, które zawierają jego elementy – wyjaśnia istotę opery, pantomimy i spektaklu baletowego
ŚWIAT NA EKRANIE		
Mirosław Przyłipiak <i>Przyjechał pociąg z kinem</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę przeczytanego tekstu – wie, że twórcami kina byli bracia Lumière – wymienia główne fakty z historii powstania filmu – wyjaśnia zasadność sformułowania „przyjechał pociąg z kinem” – tworzy schematyczny rysunek pomieszczenia zwanego <i>camera obscura</i> – redaguje notatkę prasową	– przytacza nazwiska innych wynalazców związanych z powstaniem kina – opowiada o powstaniu filmu – opowiada o znaczeniu pierwszego pokazu filmowego – wyjaśnia zjawiska zachodzące w pomieszczeniu zwanym <i>camera obscura</i> – redaguje artykuł prasowy
<i>Żywe obrazy zmieniają świat</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę przeczytanego tekstu – rozróżnia pojęcia: <i>kino, film, telewizja</i> – analizuje repertuar kin z początku XX wieku – odczytuje dane z osi czasu – wymienia wynalazki techniczne XX wieku określane mianem rewolucji audiowizualnej – podaje informacje zawarte na plakatach i reklamach filmowych – poleca film, uzasadniając propozycję – redaguje opowiadanie twórcze	– definiuje pojęcia: <i>kino, film, telewizja</i> – opowiada na podstawie repertuaru kin o pragnieniach i zainteresowaniach ludzi z początku XX wieku – wyjaśnia pojęcie <i>rewolucja audiowizualna</i> – wyjaśnia, w jaki sposób plakaty i reklamy filmowe oddziaływały na odbiorców – charakteryzuje przy użyciu prostego, obrazowego języka zjawisko kina, filmu i telewizji – samodzielnie wnioskuje, argumentuje, odwołując się do tekstu – tworzy teksty reklamowe na temat filmu – projektuje plakat filmowy – redaguje kartkę z poradnika lub opinię z uzasadnieniem
Jerzy Hoffman <i>Ogniem i mieczem</i> (fragmenty scenariusza)	– zapoznaje się z informacjami na temat Jerzego Hoffmana – czyta cicho ze zrozumieniem – klasyfikuje poznany tekst jako scenariusz filmowy – wymienia informacje zawarte w scenariuszu filmowym – porównuje fragment scenariusza z odpowiednim fragmentem literackiego pierwowzoru i wymienia różnice między nimi – porównuje fragment filmu z fragmentem scenariusza – proponuje utwór będący dobrym materiałem na scenariusz, uzasadniając wybór	– definiuje pojęcie <i>scenariusz filmowy</i> – omawia podobieństwa i różnice między scenariuszem a tekstem epickim i dramatycznym – uzasadnia zasadność zmian w scenariuszu w odniesieniu do literackiego pierwowzoru – wyjaśnia różnice między scenariuszem a jego realizacją filmową – przekształca fragment powieści na scenariusz filmowy
Roman Włodek <i>Ze stronicy na ekran, czyli o adaptacji filmowej (nie tylko „Ogniem i mieczem”)</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat autora tekstu – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wyjaśnia pojęcie <i>adaptacja filmowa</i>	– przytacza przykłady różnych adaptacji filmowych – wymienia we właściwej kolejności etapy adaptacji filmowej – wyjaśnia pojęcie <i>filmowość literatury</i>

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	- wymienia etapy adaptacji filmowej - wymienia adaptacje filmowe powieści Sienkiewicza w kolejności chronologicznej - wyjaśnia, dlaczego Hoffman ekranizował części trylogii w odwrotnej kolejności - rozdziela pojęcia: <i>scenariusz</i> i <i>scenopis</i> - uzupełnia brakujące ogniwa procesu powstawania scenariusza - kwalifikuje podane prace nad filmem do okresu przedprodukcji lub postprodukcji	- podaje przykłady „filmowości” literatury - wyjaśnia, czym różni się scenariusz od scenopisu - redaguje instrukcję dla filmowców, stosując fachowe słownictwo - formułuje komentarz dotyczący obsady aktorskiej, uzasadniając swą opinię
<i>Filmowa sztuka opowiadania – jaka jest, jaka była, jaka będzie?</i>	- czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - określa tematykę przeczytanego tekstu - opowiada o „budowaniu filmowego świata” - wyjaśnia sens określenia „ruchome obrazy” - cytuje zdanie będące poglądem autora na temat możliwości dokładnego opisanie filmowych środków wyrazu - zapoznaje się z informacjami o filmie animowanym - podaje przykłady filmów animowanych	- wymienia przyczyny popularności filmu - cytuje zdania wyrażające niepewność, wątplenie, niezdecydowanie autora tekstu - wyjaśnia, na czym polega różnica w sposobie tworzenia filmu tradycyjnego i komputerowego - wymienia charakterystyczne cechy filmu animowanego - odpowiada na pytanie, jakie potrzeby zaspakajają filmy animowane
<i>Nie samo podpatrywanie świata (o filmie dokumentalnym)</i>	- czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - określa tematykę przeczytanego tekstu - wymienia cechy filmu dokumentalnego - formułuje opinię o fotosach, uzasadniając ją	- wyjaśnia, kiedy film dokumentalny może być niewiarygodny - wyjaśnia, jaka jest różnica między filmem dokumentalnym a filmem fabularnym - proponuje listę tematów filmów dokumentalnych wraz z uzasadnieniem - przygotowuje fotoreportaż, uzasadniając wybór zdjęć
<i>W cyfrowym świecie</i>	- czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - określa tematykę przeczytanego tekstu - wymienia znane współczesne środki przekazywania informacji - wyjaśnia różnicę między transmisją a interakcją - wyjaśnia znaczenie słowa <i>multimedialny</i> - wyjaśnia pochodzenie niektórych terminów komputerowych - opowiada (na podstawie zdjęć) o zmianach komputerów na przestrzeni dziesięcioleci - zapisuje informacje na osi czasu - wylicza korzyści i zagrożenia Internetu - przedstawia pomysł swojej wymarzonej gry komputerowej	- wypowiada się na temat swoich doświadczeń z komputerem i internetem - charakteryzuje współczesne środki przekazywania informacji - omawia przykład zastosowania techniki cyfrowej - uzasadnia stwierdzenie, że internauta może być jednocześnie nadawcą i odbiorcą informacji - formułuje, korzystając z tekstu, zasady posługiwania się współczesnymi mediami - wylicza korzyści i zagrożenia gier komputerowych - przygotowuje projekt swojego wystąpienia multimedialnego
ŚWIAT NA SZPALTACH		
<i>Gazeta w podręczniku. Najkrótsza historia prasy...</i>	- wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelniczych dotyczących prasy - wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>prasa</i>, <i>gazeta</i>, <i>czasopismo</i> - czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - wymienia przyczyny pojawienia się poprzedniczki gazety w starożytnym Rzymie	- wyjaśnia, czego poszukuje w gazetach i czasopismach - wymienia rodzaje prasy ze względu na zainteresowania odbiorców - oddziela skutki od przyczyn - wyjaśnia, dlaczego wynalazki techniczne mogą zagrozić tradycyjnej prasie

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– cytuje fragment streszczający przyczyny ponownego pojawienia się prasy w Europie – wymienia najważniejsze skutki wynalezienia druku – zna podstawowe terminy prasowe (<i>tytuł, artykuł, kolumna, szpalta, rubryka</i>) – nazywa teksty sąsiadujące z artykułem	– wskazuje w gazecie kolumnę, szpalty, rubryki – charakteryzuje teksty sąsiadujące z artykułem
Stanisław Bortnowski <i>Być dziennikarzem</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat autora tekstu – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – cytuje fragment zawierający zwięzłą charakterystykę zawodu dziennikarza – nazywa cechy dobrego dziennikarza	– cytuje zdanie będące reklamą zawodu dziennikarza – odróżnia wrodzone umiejętności dziennikarza od wypracowanych – posługuje się czynnie słownictwem związanym z dziennikarstwem
<i>W informacji i artykule nie zapomnij o tytule! Gimnastyka umysłowa, czyli – jak zatytułować?</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wyjaśnia, jaką funkcję spełnia tytuł – określa cechy dobrego tytułu – wyjaśnia pojęcia: <i>nadtytuł, podtytuł</i>	– ocenia tytuły prasowe, uzasadniając swe zdanie – analizuje budowę tytułów – rozróżnia kategorie tytułów – przyporządkowuje tytuł do określonej kategorii – układa nadtytuły – nadaje tytuły zapowiadającym artykułom – tytułuje informacje prasowe – redaguje zapowiedzi
<i>Informacja – chleb powszedni dziennikarza i artykuł pierwszej potrzeby</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wymienia pytania, na które powinien odpowiadać dobry tekst informacyjny – wyjaśnia, czym jest manipulacja prasowa – odróżnia tekst informacyjny od oceniającego – porządkuje fakty – redaguje informację na podstawie uporządkowanych faktów	– sporządza notatkę w formie schematu, wybierając informacje z tekstu – podaje przykłady manipulacji prasowej – wyjaśnia różnicę między obiektywną informacją a oceną – przekształca tekst informacji, pozbawiając go niepotrzebnych elementów – układa na podstawie zdjęcia listę faktów do informacji prasowej – redaguje na tej podstawie wyczerpującą i dobrze skonstruowaną informację
<i>Od wzmianki do sprawozdania – sztuka informowania</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wymienia podstawowe gatunki tekstów informacyjnych (<i>wzmianka, zapowiedź, notatka, sprawozdanie, sylwetka</i>) – odróżnia informowanie od komentowania – redaguje wzmiankę, zapowiedź, sprawozdanie	– charakteryzuje poszczególne gatunki tekstów informacyjnych – wskazuje przykłady tekstów informacyjnych w prasie – redaguje notatkę, sylwetkę

**** Zakres kształcenia językowego** (Zofia Czarniecka-Rodzik *Gramatyka i stylistyka*) **rozpisany na poziomych wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.** Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe ocenę dobrą lub bardzo dobrą.

Uwaga! Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	Uczeń:	Uczeń:	
FLEKSJA			
Czasownik	- odróżnia czasownik od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań - rozpoznaje i określa formy osoby, liczby, czasu i rodzaju - odróżnia formy osobowe od nieosobowych (bezokolicznik, formy na <i>-no</i>, <i>-to</i>) - rozpoznaje i tworzy formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego - rozdziela i tworzy czasowniki dokonane i niedokonane - nazywa strony czasownika - przekształca stronę czynną na bierną i odwrotnie - pisze poprawnie części <i>-bym</i>, <i>-byś</i>, <i>-by</i> - zna i stosuje zasady pisowni zakończeń czasowników w czasie przeszłym	- stosuje różne formy czasownikowe w zależności od formy wypowiedzi - celowo stosuje różne tryby czasownika w wypowiedziach ustnych i pisemnych - rozdziela czasowniki przechodnie i nieprzechodnie - stosuje strony czasownika w zależności od rodzaju tekstu - stosuje nieregularne formy czasowników	s. 9–25
Rzeczownik	- odróżnia rzeczownik od innych części mowy na podstawie znaczenia - odmienia rzeczownik przez przypadki - określa przypadek, liczbę i rodzaj rzeczownika - rozdziela temat i końcówkę rzeczownika - rozpoznaje tematy oboczne rzeczownika - wskazuje i nazywa oboczności w tematach rzeczowników	- używa poprawnych form rzeczowników odmieniających się nietypowo - wyjaśnia, na czym polegają osobliwości w odmianie rzeczowników - zna i stosuje zasady dotyczące pisowni zakończeń <i>-ji</i>, <i>-ii</i>, <i>-i</i> w niektórych formach rzeczowników na <i>-ja</i>, <i>-ia</i>, <i>-ea</i>	s. 26–35
Przymiotnik	- odróżnia przymiotnik od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań - stosuje w wypowiedzeniach przymiotnik jako określenie rzeczownika - odmienia przymiotnik przez przypadki, liczby i rodzaje - określa przypadek, liczbę i rodzaj przymiotnika - stopniuje przymiotniki - rozdziela stopniowanie proste, opisowe i nieregularne - rozpoznaje przymiotniki niepodlegające stopniowaniu - zna i stosuje zasady dotyczące wielkiej i małej litery w pisowni przymiotników	- używa w wypowiedziach ustnych i pisemnych różnorodnych przymiotników oraz związków frazeologicznych zawierających przymiotniki - poprawnie używa przymiotników w związkach frazeologicznych - tworzy przy użyciu przymiotników wypowiedź nacechowaną dodatnio lub ujemnie - stosuje odpowiednie stopnie przymiotnika ze względu na przekazywaną informację i intencję wypowiedzi	s. 36–43
Liczebnik	- odróżnia liczebnik od innych części mowy - rozdziela liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe i nieokreślone	- poprawnie odmienia liczebniki - poprawnie stosuje liczebniki zbiorowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych	s. 44–49

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	Uczeń:	Uczeń:	
	– dostosowuje formy rzeczownika i czasownika do form liczebnika	– stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych liczebnik w formie przydawki i orzecznika	
Przystówek	– wyróżnia przystówek jako określenie czasownika – tworzy przystówki od przymiotników – stopniuje przystówki – rozróżnia stopniowanie proste, opisowe i nieregularne – rozpoznaje przystówki niepodlegające stopniowaniu	– używa różnorodnych przystówek, nazywając sposób, miejsce i czas wykonywanych czynności – stosuje odpowiednie stopnie przystówka ze względu na przekazywaną informację i intencję wypowiedzi – poprawnie używa przystówek w związkach frazeologicznych – poprawnie zapisuje przystówki złożone	s. 50–52
Zaimek	– wyjaśnia znaczenie zaimków i ich funkcje – rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, przysłowne i liczebne – zastępuje różne części mowy odpowiednimi zaimkami – odmienia zaimki	– używa dłuższych i krótszych form zaimków – stosuje poprawne formy gramatyczne zaimków – świadomie używa zaimków we własnych tekstach	s. 53–57
Przyimek	– wyróżnia przyimek jako nieodmienną i niesamodzielną część mowy wskazującą na relacje przestrzenne, czasowe i przyczynowe pomiędzy różnymi częściami zdania – dostosowuje formy gramatyczne rzeczownika do łączącego się z nim przyimka – poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe	– używa przyimków w związkach wyrazowych – poprawnie zapisuje przyimki złożone	s. 58–60
Spójnik	– wyróżnia spójnik jako nieodmienną i niesamodzielną część mowy łączącą wyrazy w obrębie zdania oraz zdania składowe – poprawnie stosuje spójniki w wypowiedzeniu pojedynczym i złożonym	– przekształca wypowiedzenia, stosując zamiennie spójniki – używa różnych spójników w celu osiągnięcia spójności wypowiedzi	s. 61–63
Partykuła	– wyróżnia partykułę jako nieodmienną i niesamodzielną część mowy, która modyfikuje znaczenie wyrazu lub zdania – zna i stosuje zasady dotyczące pisowni partykuły <i>-by</i> z różnymi częściami mowy – zna i stosuje zasady dotyczące pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	– przekształca tekst, modyfikując jego znaczenie przez użycie różnych partykuł – stosuje w wypowiedzeniach partykuły w zależności od intencji – zapisuje poprawnie wyjątki	s. 64–75
Wykrzyknik	– wyróżnia wykrzyknik jako nieodmienną i niesamodzielną część mowy, która służy do wyrażania silnych stanów uczuciowych mówiącego, wezwań i poleceń – zapisuje różne wykrzykniki – stosuje poprawną interpunkcję	– dostrzega celowość użycia wykrzyknika w wypowiedzi – celowo stosuje w wypowiedziach różnorodne wykrzykniki	

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	Uczeń:	Uczeń:	
SKŁADNIA			
Zdanie i równoważnik zdania	– stosuje różne rodzaje wypowiedzi pojedynczych ze względu na cel wypowiedzi (intencję) – rozpoznaje zamierzony przez nadawcę cel wypowiedzi – rozróżnia zdanie i równoważnik zdania – rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte – rozwija zdanie pojedyncze nierozwinięte, dodając określenia – przekształca równoważniki zdań w zdania – przekształca zdania w równoważniki zdań – układa plan zdarzeń w formie zdań – stosuje odpowiednią interpunkcję w wypowiedzeniu pojedynczym	– układa plan zdarzeń w formie równoważników zdań – stosuje równoważniki zdań w wypowiedziach ustnych i pisemnych – dostrzega stylistyczną funkcję równoważników zdań	s. 87–92
Orzeczenie	– rozpoznaje w zdaniu orzeczenie jako najważniejszą jego część – rozróżnia orzeczenie czasownikowe i imienne	– stosuje w zdaniach orzeczenie czasownikowe i imienne, z czasownikiem modalnym i z frazeologizmem	s. 93–96
Podmiot	– rozpoznaje w zdaniu podmiot jako drugą po orzeczeniu najważniejszą jego część – stosuje podmioty wyrażone różnymi częściami mowy – wskazuje zdania bezpodmiotowe	– rozróżnia podmiot gramatyczny, logiczny, domyślny, szeregowy i zbiorowy – używa zdań bezpodmiotowych – przekształca zdania bezpodmiotowe na zdania z podmiotem	s. 97–104
Przydawka	– rozpoznaje przydawkę jako określenie rzeczownika lub zaimka rzeczownego – stosuje różne typy przydawek – rozróżnia przydawkę przymiotną, rzeczowną, przymiową i liczebną – zna i stosuje zasady interpunkcyjne dotyczące oddzielania przecinkiem przydawek jednorodnych	– używa różnorodnych przydawek w odpowiednich formach fleksyjnych – tworzy związki frazeologiczne poprzez dodanie do rzeczowników przydawek	s. 105–109
Dopełnienie	– rozpoznaje dopełnienie jako część zdania uzupełniającą (rozwijającą) treść czasownika – rozwija treść zdań, stosując dopełnienia – stosuje dopełnienia we właściwych formach fleksyjnych	– stosuje w zdaniach dopełnienia w formie bezokoliczników	s. 110–113
Okolicznik	– rozpoznaje okolicznik jako część zdania określającą okoliczności czynności wyrażonej przez czasownik – rozwija treść zdań, stosując różne okoliczniki – rozróżnia okoliczniki miejsca, czasu, sposobu, przyczyny, celu, przyzwolenia i warunku	– stosuje okoliczniki miejsca, czasu, sposobu, przyczyny, celu, przyzwolenia i warunku w zależności od intencji – tworzy związki frazeologiczne z użyciem okoliczników	s. 114–121
Rozbiór logiczny zdania	– dostrzega logiczne powiązania między wyrazami w zdaniu	– przedstawia powiązania między wyrazami na wykresie	s. 122–125

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	Uczeń:	Uczeń:	
	- wyróżnia wyrazy nadrzędne (określane) i podrzędne (określające) - nazywa części zdania	nazywa części zdania, uwzględniając różne rodzaje podmiotu, orzeczenia, przydawki i okolicznika	
Związki składniowe	- wyróżnia wyrazy nadrzędne (określane) i podrzędne (określające) - rozróżnia związek główny i związki poboczne - łączy wyrazy w związki, stosując poprawne formy fleksyjne	- rozróżnia związki zgody, rzędu i przynależności - tworzy frazeologizmy, stosując odpowiednie związki składniowe - nazywa związki składniowe we frazeologizmach	s. 126–130

Materiał kontrolny zawarty w podręcznikach		
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Test:	Strona:
	U źródeł literatury	52
	Przez epicki świat	138
	Czytać wiersze, mówić o wierszach	208
	Dramat i teatr	252
	Porozmawiajmy o filmie	293
	Warsztaty dziennikarskie	313
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Sprawdź, ile potrafisz	
	Fleksja	76–84
	Składnia zdania pojedynczego	131–142

Kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi

Formy wypowiedzi wprowadzone (kształcone) w klasie I		
Podręcznik	Nazwa formy	Strony
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Zaproszenie	144–151
	Dedykacja	152–157
	Ogłoszenie	158–164
	Recenzja	165–170
		książki
		filmu lub spektaklu teatralnego
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Opowiadanie	88
	Opis dzieła sztuki – reprodukcji obrazu	169
	Streszczenie	245

Kryteria oceny zaproszenia

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Wskazanie adresata, nadawcy, miejsca, czasu, celu [<i>kogo zapraszamy, kto zaprasza, gdzie, kiedy, na co</i>]	0–1 p.
II	Zastosowanie wyrazów o charakterze perswazyjnym – co najmniej jeden	0–1 p.
III	Spójność tekstu	0–1 p.
IV	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
V	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

5 p. → bardzo dobry; 4 p. → dobry; 3 p. → dostateczny; 2 p. → dopuszczający; 0–1 p. → niedostateczny

Kryteria oceny dedykacji

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Wskazanie adresata, okoliczności, nadawcy, miejsca i czasu [<i>komu dedykujemy; z jakiej okazji (za co, w jakich okolicznościach); kto dedykuje; gdzie (miejscowość); kiedy (data)</i>]	0–1 p.
II	Spójność tekstu	0–1 p.
III	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
IV	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.
V	Trafne i poprawne użycie cytatu [fakultatywnie]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

5 p. → bardzo dobry; 4 p. → dobry; 3 p. → dostateczny; 2 p. → dopuszczający; 0–1 p. → niedostateczny

Kryteria oceny ogłoszenia prasowego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zapis najważniejszych informacji [<i>czego dotyczy ogłoszenie, np. poszukiwania pracy, kupna, sprzedaży, zamiany, znalezienia, zagubienia czegoś</i>]	0–1 p.

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
II	Informacja dotycząca nadawcy pozwalająca na nawiązanie z nim kontaktu [np. imię i nazwisko, adres, telefon, adres e-mail]	0–1 p.
III	Funkcjonalność stylu [zwięzłość, rzeczowość]	0–1 p.
IV	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
V	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.
VI	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

6 p. → bardzo dobry; 5 p. → dobry; 4 p. → dostateczny; 3 p. → dopuszczający; 0–2 p. → niedostateczny

Kryteria oceny ogłoszenia typu zawiadomienie

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zapis najważniejszych informacji [kogo zawiadamiamy, o czym – cel, czas, miejsce, kto zawiadamia]	0–1 p.
II	Stosowanie wyrazów o charakterze perswazyjnym [co najmniej jeden]	0–1 p.
III	Właściwy układ graficzny [nagłówek, treść, podpis; przejrzystość zapisu]	0–1 p.
IV	Spójność tekstu	0–1 p.
V	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
VI	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją – 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

6 p. → bardzo dobry; 5 p. → dobry; 4 p. → dostateczny; 3 p. → dopuszczający; 0–2 p. → niedostateczny

Kryteria oceny recenzji książki

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Trafny tytuł [związany z treścią pracy]	0–1 p.
II	Podanie podstawowych informacji o książce i jej twórcach – co najmniej trzy informacje [autor, tytuł, ilustrator, tłumacz, miejsce i rok wydania, wydawnictwo]	0–1 p.
III	Przedstawienie problematyki utworu	0–1 p.
IV	Subiektywna ocena różnych elementów książki – co najmniej cztery elementy [np. kompozycja, przebieg akcji, postawy bohaterów, język, elementy edytorskie – ilustracje, wygląd okładki, strony tytułowe]	0–2 p.
V	Stosowanie słownictwa perswazyjnego	0–1 p.
VI	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
VIII	Spójność tekstu	0–1 p.
IX	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
X	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XI	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
IV ZAPIS (0–3)**		
XII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIII	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry +; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny +; 11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający +; 9 p. → dopuszczający; 0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny recenzji filmu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–8)*		
I	Trafny tytuł [związany z treścią pracy]	0–1 p.
II	Podanie podstawowych informacji o filmie i jego twórcach – co najmniej cztery informacje [tytuł, czas powstania, reżyser, autor scenariusza, scenograf, kostiumolog, kompozytor muzyki, obsada aktorska]	0–1 p.
III	Przedstawienie problematyki filmu	0–1 p.
IV	Subiektywna ocena różnych elementów filmu – co najmniej cztery elementy [np. reżyseria, scenariusz, scenografia, kostiumy, praca statystów, kaskaderów, muzyka, montaż, dźwięk, dubbing, efekty specjalne, nastrój]	0–2 p.
V	Subiektywna ocena gry aktorów	0–1 p.
VI	Stosowanie słownictwa perswazyjnego	0–1 p.
VII	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

18 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 17–18 p. → bardzo dobry; 16 p. → dobry +; 14–15 p. → dobry; 12–13 p. → dostateczny +; 11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający +; 9 p. → dopuszczający; 0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny recenzji spektaklu teatralnego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–8)*		
I	Trafny tytuł [związany z treścią pracy]	0–1 p.
II	Podanie podstawowych informacji o sztuce i jej twórcach – co najmniej cztery informacje [tytuł, reżyser, miejsce i czas prapremiery, premiery, scenograf, kostiumolog, charakteryzacja, choreograf, kompozytor muzyki, obsada aktorska]	0–1 p.
III	Przedstawienie problematyki przedstawienia	0–1 p.
IV	Subiektywna ocena różnych elementów inscenizacji – co najmniej cztery elementy [np. reżyseria, scenografia, kostiumy, charakteryzacja, choreografia, muzyka, dobór rekwizytów, światło, praca suflera, efekty specjalne, reakcje publiczności, nastrój]	0–2 p.
V	Subiektywna ocena gry aktorów	0–1 p.
VI	Stosowanie słownictwa perswazyjnego	0–1 p.
VII	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

18 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 17–18 p. → bardzo dobry; 16 p. → dobry +; 14–15 p. → dobry; 12–13 p. → dostateczny +; 11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający +; 9 p. → dopuszczający; 0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny opowiadania twórczego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–6)*		
I	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
II	Trafny tytuł [odpowiedni do treści opowiadania]	0–1 p.
III	Przedstawienie przyczynowo-kutkowego toku zdarzeń	0–1 p.
IV	Ciekawy sposób prowadzenia narracji [osiągnięty na przykład dzięki prawidłowemu wprowadzeniu do toku narracji kilkudzaniowego opisu; np. opisu przedmiotu, krajobrazu, wyglądu zewnętrznego postaci, sytuacji, przeżyć wewnętrznych; lub elementów charakterystyki postaci]	0–2 p.

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
V	Trójdzielność wypowiedzi [wstęp, rozwinięcie, zakończenie] z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
VI	Spójność	0–1 p.
VII	Logiczność [brak powtarzania tych samych treści]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
VIII	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
IX	Funkcjonalność stylu	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
X	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–3 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

16 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 15–16 p. → bardzo dobry; 13–14 p. → dobry; 11–12 p. → dostateczny; 8–10 p. → dopuszczający; 0–7 p. → niedostateczny

Kryteria oceny opowiadania z dialogiem

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–6)*		
I	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
II	Trafny tytuł [odpowiedni do treści opowiadania]	0–1 p.
III	Przedstawienie przyczynowo-skutkowego toku zdarzeń	0–1 p.
IV	Poprawne i celowe wprowadzenie dialogu w tok narracji [co najmniej jeden przykład składający się z co najmniej sześciu wypowiedzi]	0–1 p.
V	Poprawne stosowanie uzupełnień dialogowych [co najmniej trzy przykłady]	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VI	Trójdzielność wypowiedzi [wstęp, rozwinięcie, zakończenie] z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
VII	Spójność	0–1 p.
VIII	Logiczność [brak powtarzania tych samych treści]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
IX	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
X	Funkcjonalność stylu	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XI	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p. 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XII	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

16 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 15–16 p. → bardzo dobry; 13–14 p. → dobry; 11–12 p. → dostateczny; 8–10 p. → dopuszczający; 0–7 p. → niedostateczny

Kryteria oceny opisu dzieła sztuki – reprodukcji obrazu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–10)		
I	Realizacja tematu [opowiadanie nie może dominować nad opisem]	0–1 p.
II	Krótką informacją o dziele i jego twórcy	0–1 p.
III	Określenie tematyki obrazu [np. <i>portret, pejzaż, martwa natura, scena batalistyczna, scena rodzajowa, malarstwo abstrakcyjne, akt</i>]	0–1 p.
IV	Wyodrębnienie i nazwanie charakterystycznych elementów przedstawionych na pierwszym planie obrazu	0–1 p.
V	Wyodrębnienie i nazwanie charakterystycznych elementów przedstawionych na drugim planie obrazu	0–1 p.
VI	Opis tła obrazu	0–1 p.
VII	Określenie nastroju	0–1 p.
VIII	Nazwanie cech charakterystycznych dla poszczególnych elementów – np. ich kształt, wielkość, kolor [nie wystarcza pojedyncze stwierdzenie ani wskazanie tylko jednej cechy dla różnych elementów]	0–1 p.
IX	Stosowanie słownictwa określającego stosunki przestrzenne – co najmniej cztery przykłady [np. <i>na pierwszym planie, obok, z prawej strony, poniżej, u dołu</i>]	0–1 p.
X	Sformułowanie własnych wrażeń lub refleksji	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–2)*		
XI	Trójdzielność wypowiedzi	0–1 p.
XII	Spójność	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)*		
XIII	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XIV	Funkcjonalność stylu	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)*		
XV	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XVI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

19 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 18–19 p. → bardzo dobry; 17 p. → dobry+; 15–16 p. → dobry; 13–14 p. → dostateczny+; 11–12 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający; 0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny streszczenia

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zrozumienie tematu [streszczanego tekstu]	0–1 p.
II	Przedstawienie treści w określonej ilości wypowiedzi [np. w 7–8 zdaniach]**	0–1 p.
III	Wybór najważniejszych faktów, wydarzeń	0–1 p.

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
IV	Prawidłowa chronologia przedstawionych zdarzeń	0–1 p.
V	Streszczenie ważnych myśli i rozmów bohaterów	0–1 p.
VI	Unikanie opisów, zbędnych szczegółów, spraw drugorzędnych	0–1 p.
VII	Obiektywizm [brak ocen, komentarzy, uwag, refleksji]	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–1)		
VIII	Spójność i logiczność tekstu	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–3)		
IX	Poprawność językowa [0–1 bł. → 2 p.; 2 bł. → 1 p.; 3 bł. → 0 p.]	0–2 p.
X	Funkcjonalność stylu [jasność, rzeczowość, krótkie, zwarte zdania pozbawione wyrażen ekspresyjnych]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)		
XI	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XII	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 2 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalne 4 błędy]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę świadczącą o niezrozumieniu streszczanego tekstu.

** Jeśli streszczenie nie zawiera określonej liczby wypowiedzi – uczeń otrzymuje 0p. za kryteria: język i styl, zapis.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

14 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący; 13–14 p. → bardzo dobry; 12 p. → dobry +; 11 p. → dobry; 10 p. → dostateczny +; 9 p. → dostateczny; 8 p. → dopuszczający +; 7 p. → dopuszczający; 0–6 p. → niedostateczny

Kryteria oceny wypowiedzi ustnych **Kryteria oceny opowiadania ustnego twórczego i odtwórczego**

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zgodność opowiadania z tematem	0–1 p.
II	Rozwinięcie opowiadania w ramach określonej koncepcji ucznia	0–2 p.
III	Spójność i logiczne uporządkowanie opowiadania	0–1 p.
IV	Płynność opowiadania [właściwe tempo mówienia]	0–1 p.
V	Wyraźne mówienie [uczeń jest dostatecznie słyszany i rozumiany]	0–1 p.
VI	Przestrzeganie poprawności językowej [dopuszczalne 3 błędy]	0–1 p.
VII	Wyraziste mówienie [dostosowanie sposobu mówienia do sytuacji opowiadania; właściwa modulacja głosu, zaciekawienie słuchaczy, potęgowanie napięcia]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

8 p. → celujący; 7 p. → bardzo dobry; 5–6 p. → dobry; 4 p. → dostateczny; 3 p. → dopuszczający; 0–2 p. → niedostateczny

Kryteria oceny przemówienia

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zgodność przemówienia z tematem	0–1 p.
II	Wstęp – apostrofa do słuchaczy, wyjaśnienie powodu spotkania, określenie celu przemówienia	0–1 p.
III	Rozwinięcie tematu w ramach określonej koncepcji ucznia	0–2 p.
IV	Zakończenie – np. uogólnienie, refleksja, aforyzm, sentencja, odpowiedni cytat	0–1 p.
V	Występowanie wyrazów i zwrotów dotyczących czasu i miejsca, w którym odbywa się spotkanie [np. <i>szczególna data, pamiętny dzień, niezwykła chwila, niezapomniane miejsce</i>]	0–1 p.

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
VI	Występowanie zwrotów skierowanych do słuchaczy – co najmniej 2 przykłady poza wstępną apostrofą [np. <i>mili goście, szanowni państwo, panie i panowie, zacni zebrani, drogie koleżanki i drodzy koledzy</i>]	0–1 p.
VII	Występowanie słów wyrażających stosunek do własnej wypowiedzi [np. <i>mam zaszczyt, jestem wzruszony, przypadł mi miły obowiązek</i>]	0–1 p.
VIII	Spójność wypowiedzi	0–1 p.
IX	Logiczność wypowiedzi	0–1 p.
X	Poprawność językowa [dopuszczalne 2 błędy]	0–1 p.
XI	Funkcjonalność stylu wypowiedzi – styl dostosowany do audytorium, sugestywność, jasność, rzeczowość, zrozumiałość wypowiedzi	0–1 p.
XII	Płynność wypowiedzi [odpowiednie tempo mówienia, uczeń może przyspieszyć tylko wtedy, gdy ma to służyć do osiągnięcia jakiegoś efektu]	0–1 p.
XIII	Wyraźne mówienie [uczeń jest słyszany i rozumiany]	0–1 p.
XIV	Wyraziste mówienie [odpowiednie akcentowanie najważniejszych miejsc wystąpienia, modulacja głosu, pauzy, unikanie monotonii]	0–1 p.
XV	Odpowiednie gesty, mimika, postawa przemawiającego [nie rozpraszają słuchaczy, podkreślają najważniejsze elementy wystąpienia, służą utrzymywaniu kontaktu ze słuchającymi]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

16 p. → celujący; 14–15 p. → bardzo dobry; 12–13 p. → dobry; 10–11 p. → dostateczny; 8–9 p. → dopuszczający; 0–7 p. → niedostateczny

Zasady oceniania dyktand

I	Każde dyktando poprzedzone jest przypomnieniem określonych zasad ortograficznych, przeprowadzeniem ćwiczeń, pracą ze słownikiem ortograficznym i opracowaniem zestawu ortogramów.
II	Dyktanda są oceniane w zależności od trudności tekstu i ilości ortogramów w nich zawartych.
III	Uczniowie, którzy otrzymali ocenę niedostateczną, przepisują tekst dyktanda do zeszytu. Za bezbłędne przepisanie otrzymują ocenę dopuszczającą (w dzienniku zapisane są obie oceny).
IV	Uczniowie ze stwierdzoną dysleksją, jeśli napiszą na ocenę pozytywną, oceniani są według tych samych kryteriów, ale otrzymują jedną ocenę „wyżej”, jeśli napiszą „na jedynkę”, nie otrzymują oceny niedostatecznej, przepisują tekst dyktanda w domu do zeszytu. Za bezbłędne przepisanie dyktanda otrzymują ocenę dopuszczającą.

Przyjmuje się następujące wymagania w zakresie umiejętności poprawnego pisania pod względem ortograficznym: 100% ortogramów, brak błędów interpunkcyjnych → celujący; 96–100% ortogramów → bardzo dobry; 80–95% ortogramów → dobry (+); 65–79% ortogramów → dostateczny (+); 55–64% ortogramów → dopuszczający (+); mniej niż 55% ortogramów → niedostateczny

Kryteria oceny recytacji

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Znajomość tekstu [dwa nieznaczące błędy (w tym podpowiedzi nauczyciela) – 2 punkty; od 3 do 5 błędów – 1 punkt; liczne błędy, podpowiedzi wykluczają przyznawanie punktów za kolejne kryteria; uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną]	0–2 p.
II	Właściwe tempo mówienia [dostosowane do sytuacji ukazanej w wierszu, fragmencie prozy; przestrzeganie znaków interpunkcyjnych, przerzutni]	1 p.
III	Wyraźne mówienie [uczeń jest słyszany i rozumiany]	1 p.
IV	Wyraziste mówienie [uczeń dostosowuje sposób mówienia do sytuacji ukazanej w wierszu, fragmencie prozy; głosem wyraża uczucia, zaciekawia, wzrusza itp.]	0–2 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

6 p. → bardzo dobry; 5 p. → dobry; 4 p. → dostateczny; 3 p. → dopuszczający; 0–2 p. → niedostateczny

Kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Realizacja tematu	0–1 p.
II	Zgodność pracy z tekstem	0–2 p.
III	Oryginalność wyrażonej treści	0–2 p.
IV	Oryginalność zastosowanej techniki [2 punkty przyznaje się, jeżeli uczeń do wykonania pracy użył innych materiałów niż kartka i kredki]	0–2 p.
V	Estetyka wykonania	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

8 p. → celujący; 7 p. → bardzo dobry; 6 p. → dobry; 5 p. → dostateczny; 4 p. → dopuszczający;

0–3 p. → niedostateczny

Kryteria oceny realizacji określonych projektów

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zgodność projektu z tematem	0–2 p.
II	Oryginalność wyrażonej treści	0–2 p.
III	Oryginalność zastosowanej techniki (technologii)	0–4 p.
IV	Estetyka wykonania	0–2 p.
V	Prezentacja	0–2 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

12 p. → celujący; 10–11 p. → bardzo dobry; 8–9 p. → dobry; 6–7 p. → dostateczny; 5 p. → dopuszczający;

0–4 p. → niedostateczny

Kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań

Numer kryterium	Elementy współpracy podlegające punktowaniu	Liczba punktów
I	Ogólne zaangażowanie w pracę grupy	0–2 p.
II	Bezpośredni wkład w realizację powierzonego zadania	0–2 p.
III	Stopień wywiązania się z pełnionej funkcji	0–4 p.
IV	Umiejętności współpracy z innymi	0–2 p.
V	Rozumienie własnej sytuacji w grupie	0–2 p.

Propozycja oceniania:

9–10 p. → „++”; 6–8 p. → „+”; 4–5 p. → „nic”; 0–3 p. → „–”

Uwaga! Należy ustalić zasady, wg których ilość uzyskanych „plusów” i „minusów” będzie przeliczana na oceny.